

به نام یگانه خالق

اصول برنامه ریزی درسی

Principles of Curriculum Planning

مرتضی پردل

Morteza Pordel

Lecturer of Farhangian University in Torbat Heydariyeh

Email: Morteza2025kh@yahoo.com

دانشگاه فرهنگیان تربت حیدریه

بهار ۱۳۹۹

مفهوم برنامه

برنامه از حرف اضافه بر و کلمه نامه تشکیل شده است. مفهوم نامه به چیزی اطلاق می شود که قبلاً ثبت یا نوشته شده است. به عبارت دیگر نامه چیزی نوشته شده و مکتوب را به ذهن متبادر می کند. بنابراین مفهوم کلی نامه یعنی توجه به نوشته ها و مکتوبات.

تعریف برنامه

در تعریف ساده برنامه می توان گفت؛ انجام دادن کارهایی که قبلاً نوشته شده است. بر اساس این تعریف، اصالت نامه بر نوشتن است.

تفاوت نوشتن و گفتن

گفتن ها یا گفته ها فراموش می شوند، نقض می شوند، تکذیب می شوند و تغییر می یابند. بر گفته ها اعتبار چندانی وجود ندارد، حتی به نسبت زمان، محتوای گفته ها تغییر ماهوی پیدا می کنند و تشخیص دقیق منظور گوینده بسیار دشوار است. این ویژگی برای نوشته ها هم وجود دارد ولی به نسبت کلام و گفته ها، خیلی محدود خواهد بود. بر این اساس نوشته اصالت زیادی داشته و اعتبار آن در زمان و مکان، ماندگاری بیشتری دارد.

مفهوم برنامه ریزی

برنامه ریزی واژه ای مرکب از برنامه و مصدر ریختن است. برنامه ریختن هم در تلفظ آسان نیست و هم اینکه آن استفاده نشده است. به جای برنامه ریختن از واژه برنامه ریزی که آسانی تلفظ دارد، استفاده شده است. بنابراین در مفهوم کلی، برنامه ریزی به کاری اطلاق می شود که افراد برای اموری خاص و برای رسیدن به هدفی مشخص، اقدام به طرح سازی می نمایند. این طرح که در آن زمان، مکان، امکانات و منابع در آن دیده شده است، برنامه ریزی گفته می شود.

تعریف برنامه ریزی:

معنای لغوی کری کیولم به معنای « راهی که باید طی شود » است.

* **تانر:** عبارت است از آنچه آموخته میشود نظیر، انتقال تجربیات و انتقال اطلاعات مواد « تجربیات آموختنی و نتایج موردنظر بصورت طرحریزی و هدایت شده که از طریق بازسازی منطقی معرفت و تجربه بمنظور رشد دائمی یادگیرنده در زمینه شخصی و اجتماعی، تحت نظارت مدرسه تدوین شده است»

* **بوبیت:** « فعالیتهایی که کودکان و نوجوانان باید انجام دهند تا توانائی انجام فعالیتهای ضروری برای زندگی بزرگسالی در آنها بوجود آید »

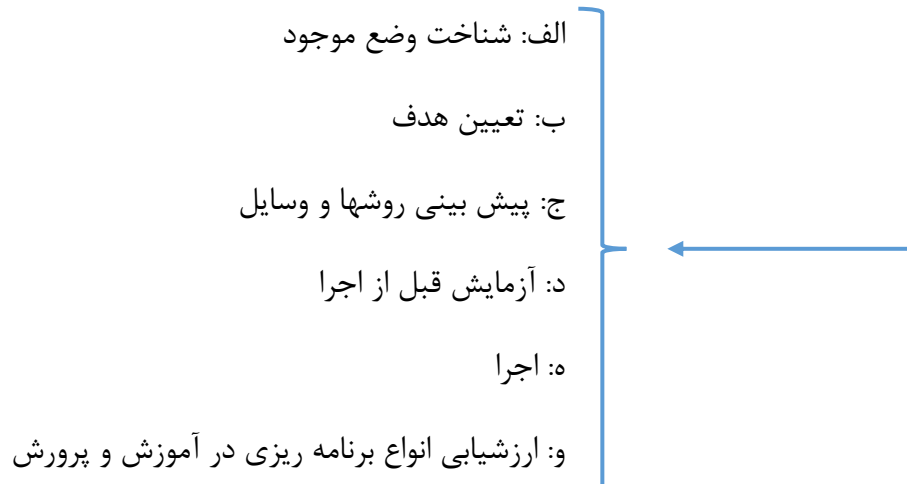
* **تابا:** « برنامه آموزشی بیش از هر چیز به نحوه آماده سازی نسل جوان یک جامعه بصورت افرادی سازنده و مفید برای آن جامعه تلقی میشود ».

* **الف لوی:** « همه فعالیتهای یادگیری فراگیرنده، انواع وسایل آموزشی، پیشنهادهایی در مورد راهبردهای یادگیری و شرایط اجرای برنامه » « برنامه درسی شامل همه تجربه های بچه ها است که مدرسه مسئولیت آن را پذیرفته است »

برخی تعاریف دیگر برنامه ریزی:

- نقشه کشیدن برای دستیابی به خواسته‌ها
- فراگردی دورنگر برای جهت دادن منطقی به فعالیت‌های جمعی
- راهی برای هدایت حساب شده فعالیت انسان به سوی منظوری مشخص
- سازمان‌دهی فعالیت‌های لازم برای رسیدن به هدف‌های مورد نظر
- طرح تدابیری که بتوان به بهترین صورت از منابع موجود برای رسیدن به هدف‌های مطلوب

مراحل برنامه ریزی :

انواع برنامه ریزی در آموزش و پرورش

۱- طرح ریزی آموزش و پرورش: به تهیه برنامه ای اطلاق میشود که هدف کاملاً مشخص و قابل اندازه گیری و ارزشیابی داشته و محدوده زمانی اجرائی آن معلوم باشد همچنین منابع مالی و انسانی و فنی مورد استفاده در برنامه نیز بطور مشخص تعیین شده است. مثال: طرح تهیه کتابهای درسی - طرح مبارزه با بیسواد

۲- برنامه ریزی نیروی انسانی: شامل برنامه هایی برای تربیت عموم کارکنان از کارگران نیمه ماهر و ماهر گرفته تا تکنسینها، مهندسان، پزشکان، معلمان، استادان و سایر متخصصان میباشد. هدف آن تربیت افرادی است که چرخهای اقتصادی کشور را به حرکت درمی آورند .

۳- برنامه ریزی آموزشی: کلیه ارکان و ابعاد آموزش و پرورش را در بر میگیرد و تمام آموزش و پرورش چه اجتماعی، اقتصادی، ابتدائی، راهنمائی، متوسطه یاعالی، چه رسمی و غیر رسمی، چه توسط سازمانهای آموزش و پرورش یا موسسات و سازمانهای دیگر، همه را شامل میشود. برنامه ریزی آموزشی عبارت است از « کاربرد روشهای تحلیلی در مورد هریک از اجزاء نظام آموزشی و هدف آن استقرار یک نظام آموزشی کارآمد است ».

سطوح برنامه ریزی آموزشی عبارتند از :

الف : سطح فراسوی کلان

ب: سطح کلان

ج: سطح خرد

۴-برنامه ریزی درسی: برنامه ریزی درسی به یادگیری و طراحی عناصر و عوامل مختلف آن مربوط میشود فرایند یادگیری با عوامل گوناگونی ارتباط دارد که هر یک از آنها در جریان چگونگی یادگیری موثر است استعدادها و توانائی های فراگیرنده، محتوای برنامه درسی، نقش معلم، ارتباط متقابل دانش آموزان، فضای یادگیری و وسایل آموزشی، هر کدام بنوعی در یادگیری موثر هستند این عوامل باید بصورت یک مجموعه بهم پیوسته عمل کنند و هر عامل جزئی از کل محسوب شود.

مفهوم برنامه درسی

کلمه برنامه درسی معادل curriculum و معنی آن عبارت است از فاصله و مقدار راهی که فرد باید طی کند تا به هدف یادگیری برسد.

تعاریف برنامه درسی

- کلیه تجارب، مطالعات، بحثها، فعالیت های گروهی و فردی و سایر اعمالی که شاگرد تحت سرپرستی و راهنمایی مدرسه انجام می دهد. (شریعتمداری)
- برنامه درسی عبارت است محتوا و جریان رسمی و غیر رسمی که از سوی یادگیرندگان تحت نظارت مدرسه انجام می گردد. (رونالد دال)